

Csillagtúrák Kodály világában – harmadszor

Beszámoló a „Kodály világa” III. konferenciájáról (2017. október 3.)

A Kodály-évet, sokféle zenei programon túl, interdiszciplináris és interartisztikus konferenciasorozattal gazdagítja a Kodály Világa Tudományos és Művészeti Nonprofit Kft. Először február 17-én az MTA Zenetudományi Intézetében találkoztak a – rövidítsük így – Kodály-ügyben elkötelezett szakemberek, április 10-én Kecskeméten, az egyetemi integrációs folyamat eredményeként létrejött Neumann János (akkor még Pallasz Athéné) Egyetemen, végül október 3-án a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Zenei Gyűjteményének konferenciatermében. A helyszíneknek üzenete van, hiszen Kecskemét is, Budapest is Kodály városa, az intézmények sora szimbólum-értékű: művészet, tudomány, pedagógia, közművelődés az ő munkásságának részterületei, követői számára pedig imperatívusz e részek összefűzésére. Hiszen „mindannyian a Mester tanítványai vagyunk” – hirdette a rendezvény (Kodályné Péczely Saroltától kölcsönzött) mottója.

Ennek a parancsoló kodályi örökségnek a szolgálatában jött létre 2015-ben maga a Kodály Világa szervezet, ennek jegyében szervezi komplex módszertani konferenciáit. Az október 3-i rendezvény programja is bizonyítja, a pedagógia területén milyen sok út indul ki Kodálytól (személyesen tőle), Kodályból (örökségből), és mennyi inspirációt jelent a Kodály System ma, amikor szembesülünk az oktatás-nevelés megújítása kényszerével, beismervén (és nemcsak a zene területén) a Kodály-nélküliség mégoly eltökélt próbálkozásainak a teljes kudarcát. A lelki és testi egészség megőrzésének különböző dimenziói: a hallás, látás, mozdulat világa, továbbá a matematika, valamint kulturális- és sportdiplomácia voltak e nap – első tekintetre nagyon is szerteágazó – témái. Az összefüggések azután fokról fokra feltárultak, amiben segítettek a résztvevőket a programot koordináló-moderáló *Csikai Ildikó* (a „Kodály világa” ötletgazdája) bevezetői. A legnagyobb hangsúlyt matematika és zene kapta, hiszen „A zene az érzelmi intelligencia miatt kulcsfontosságú, a matematikai képesség fejlesztése pedig a stratégiai, strukturában való gondolkodáshoz szükséges, ami szintén nélkülözhetetlen a boldoguláshoz.” (Csikai Ildikó nyilatkozata, 2017. június 1., <http://montazsmagazin.hu/kodaly-vilaga-mindig-korult-engem/>, megtekintés 2017. október 3.)

Az első előadó, *Vidra Réka* képzőművész-tanár, korunk (és az oktatás-nevelés) egyik alapproblémáját fogalmazta meg, amikor 2016-ban megvédett szakdolgozatát ismertette: elmélyült munka off-line létezésben lehetséges, miközben alig merünk kilépni az on-line térből (nehogy lemaradjunk valamiről: kapcsolatokról, lehetőségekről). Az elmélyülés lehetőségét kínálja (ez előadásának címe) a „Játék mint módszer a művészeti oktatásban”. Következő előadóként *Rosonczy-Kovács Mihály* (végzettségére nézve nyelvszakos tanár, foglalkozása szerint népzeneész) a Philidor Intézetet mutatta be. Az intézet névadója a jeles 18. századi operaszerző és sakkozó, tevékenységi köre pedig a zene- és sportdiplomácia gyakorlata és tudományos kutatása. „Amíg a zenediplomácia intézetünk fő pillére, a sportdiplomácia olyan területen egészíti ki a portfóliónkat, ahol a zene és a sport nyelvi akadályok nélkül működő szoftdiplomáciai és identitásképző ereje révén tudja erősíteni egymást” – írják önmagukról a világhálón. (<http://www.dankmercigracias.hu/hu/Rolunk>, megtekintés 2017. október 3.) Szemléltetésül filmrészletet láthattunk a „Dank! Merci! Gracias!” gálaműsorból (Uránia Filmszínház, 2016. november 22.), amelyet az '56-os olimpiát Magyarországot ért bojkottáló (ma már idős) holland, svájci és spanyol olimpiások tiszteletére rendeztek.

Gállné Groh Ilona a „Ringató – Egy zenei nevelési módszer és lehetőségei” című előadásához „Nekünk tömegeket kell a zenéhez vezetni” kodályi mondatot választotta mottóul. A program által közvetlenül megcélzott „tömeg” a kisgyermekes családok, a kitűzött távlati cél a „mindennapos (otthoni) éneklés”. Az előadó felsorolta a Ringató *Kodály System* elemeit: magyar és más népek dalai továbbá pedagógiai céllal komponált művészi értékű dallamok, értékes magyar népi vagy műköltői szövegek, élő zene (énekes foglalkozás, kobozsal), igazi muzsikus vezetésével (aki azonban nem szükségképpen zenészdíjazottságú), a legkorábbi életkortól (3 év alattiak, szülőkkel, nagyszülőkkel), dal és játék egységében, örömforrásként, ám háttérben szigorú módszertannal. Igazi művészet és igazi tanítás tehát, sokoldalú zenei készségfejlesztés, a zenei írás-olvasást kivéve szinte minden területen, ugyanakkor minden „művi” és „munka” jellegtől mentesen. A tanítás egyébként a felnőtteknek szól, ők vonják be érintéssel, közös mozgással az ölükben tartott gyermeket, akiket a zene körülölel és egész testükben átjár (akár az anyaméhben – már a hallás kifejlődése előtt). Mindezt a gyakorlatban bizonyította egy bemutató foglalkozás, különböző Ringató-csoportokból (már országosan kétszázon felüli a számuk) erre az alkalomra vállalkozott anyukákkal, néhány apukával, egy nagymamával, és sok-sok ölbeli gyermekkel. A foglalkozást *Gáll Viktória Emese* vezette, művészi hitellel és pedagógiai virtuozitással. Ő Ilona leánya; különös és meghatározó ráadás volt a foglalkozás résztvevői számára a közönség előtt megélt közvetlen anya-lánya kapcsolat.

„Ének, mozdulat-játék, tánc” természetes egységet alkotnak – innen folytatta a konferencia gondolatmenetét *Lévai Péter* néptáncos, a Magyar Táncművészeti Egyetem adjunktusa, aki a táncjelírás-olvasás rejtelmébe is beavatta közönségét. Szólt a táncművészet kezdeteiről, jelentőségéről és a Kodály-módszeréhez hasonló (habár egyelőre nem olyan széles spektrumú) nemzetközi kisugárzásáról. Matematikai előadások következtek. „Kottázzuk le a mozgást!” – biztatott *dr. Munkácsy Katalin*, az ELTE TTK főiskolai docense, a Kodály Világa matematikai kutatócsoportjának vezetője. Előadásában egyebek között a matematika megértésében a játékos-mozgásos feladatok jelentőségére hívta fel a figyelmet, bemutatva, miként lehetséges mozgássorokat geometriai koordináta-rendszerben ábrázolni, majd az így készült „kottából” az eredeti mozgássort rekonstruálni. „Hogyan szoroznak fejben a 10–18 éves tanulók?” – tette fel a kérdést *Vigh-Kiss Erika*, a fővárosi (nyolcosztályos) Balassi Gimnázium tanára. Felmérései azt mutatják, nem jól, ő viszont megmutatta, milyen módszerekkel javíthatunk a helyzeten. A helyzeten többek között együttgondolkodással javíthatunk, aminek alkalmas terepe és közege lehet, az „egymástól tanulunk” gondolat jegyében (<http://www.kuttanar.hu/>, megtekintés 2017. október 4.) a Kutatótanárok Országos Szövetsége. A szervezetet *Réti Mónika* alelnök, valamint *dr. Lippai Edit*, az ELTE PPK adjunktusa mutatta be. Vizualitás, auditivitás és motorikum egysége: ez lehetne *Csordásné Anda Éva* „MATANDA: Eszköz és módszer a matematika-tanításban” című előadásának mottója. A MATANDA: módszer amely „hidat képez a tárgyi világ és az elvont matematikai fogalmak között” (<http://matanda.hu/matanda/minta-menu>, megtekintés 2017. október 4.), és az előadó saját fejlesztésű játékos matematikai eszközcsaládja is, amellyel a vizuális és auditív (zenei) memóriára és a finommotorikára építve (tehát mindezeket is fejlesztve) vezetheti rá pedagógus a tanulót a számfogalom megértésére, a tízes, majd a százas számkörben való tájékozódásra és sok egyéb titokra. Stílszerűen, bár talán kevésbé szakszerűen fogalmazva, a konferencia matematikus, tánc- és képzőművész előadói *Friss Gábor*, *Kokas Klára*, *Székácsné Vida Mária* és mások zenei transzfervizsgálatainak inverzét vezették le.

„A zene transzferhatása speciális közegben” titokzatos címmel tartott előadást *dr. Smuta Attila* karnagy, a kecskeméti Neumann János Egyetem tanszékvezető főiskolai tanára, a Kodály Világa művészeti és zenepedagógiai kutatócsoport vezetője. A „speciális közeg” egy 17 éves,

születés kori oxigénhiány következtében agyi károsodást szenvedett leány; a károsodás a matematikai-logikai képességek súlyos érintettségével jár. Az előadó 12 héten át heti egyszer 45 percben foglalkozott a zeneileg érdeklődő leánnyal, és tettek együtt a zenéből kiinduló „csillagtúrákat” a humaniorák és reáliák világába. A foglalkozássorozat eredményeként az irodalom, földrajz, történelem és sok más tárgykör területén volt előrehaladás tapasztalható, amely (tesz-szük hozzá) voltaképpen nem, legalábbis nem elsősorban a zene transzferhatásának tulajdonítható, hiszen a zene ezúttal – ha jól értjük – nem a tevékenység fő modalitásaként, hanem egy sokirányú fejlesztésnek „csupán” kiindulópontjaként szolgált. A foglalkozássorozat további fontos (talán legfontosabb?) eredménye a viselkedés, az érzelmi reakciók terén mutatkozó pozitív változás, amelyről a fiatal környezete számolt be, és amely – teszi hozzá ismét a recenzens – egy komplex foglalkozássorozat terápiás hatásaként regisztrálható. (Az előadás bővebb, angol nyelvű szövegét közli a kolozsvári *Studia Universitatis Babeş-Bolyai* zenei füzetek 2016. decemberi száma, 19–32. o., <http://studia.ubbcluj.ro/download/pdf/1062.pdf>).

A nap záróelőadását *dr. Pásztor Zsuzsanna*, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem oktatója tartotta „Kodály avizója nyomán”, a zenei munkaképesség-gondozásról. A cím arra utal, hogy a zenei munkaképesség-gondozás még Kodály idejében, az ő kívánságára indult meg a Zeneakadémián. A stúdium történetét, elméletét és gyakorlatát is felvillantó előadás alapján megállapíthatjuk, a módszer nemcsak zenei, hanem szellemi munkaképesség-gondozásként is hatékony, a konferencia résztvevőinek egésznapos, egyoldalú szellemi terhelését ellensúlyozta, hangulatát oldotta néhány perces, könnyű, változatos és játékos mozgással. A játékos mozgáshoz, eszközként, mindössze egy léggömbre volt szükség, a hangulati oldódáshoz persze nagyon is hozzájárult az előadó szuggesztivitása, személyiségének kivételes kisugárzása.

A nap Kodály-dalokkal indult: *Nausikaa (Négy dal, No. 2.)* és *Kocsi szekér (Magyar népdalok, III. füzet), Felber Gabriella* szuggesztív előadásában, *Smuta Attila* zongorakíséretével. Félidőben népdalquodlibetet énekeltek a résztvevők, *Smuta Attila* vezényletével (*A csitári hegyek alatt + A jó lovas katonának*). Így, zenével minden módon átítatva, szerezhettek személyes, gazdagító tapasztalatokat a konferencia résztvevői egynemű vagy különböző komplexitású módszerekről, amelyek alkalmazásával az előadók oly hittel fáradoznak a Kodály-ügy megvalósításán. A módszerek egy irányba mutattak, részben az előadásfolyam (a konferencia szervezőit dicsérő) egyetlen logikai szálla felfűzöttsége okán. S jóllehet egy „komplex módszertan” kidolgozása, amelyet a rendezvény címe ígért, még távolinak látszik, ködös magasságokban (ha ilyesmi megcélzható és megcélzandó egyáltalán), annyi ezúttal is bizonyítást nyert: a Kodály-ügy – nem Kodály ügye, még csak nem is pusztán nemzeti ügy (amiképpen talán maga a zeneszerző tekintett rá). Az embert általában szolgálja. Az egész embert. Bármelyikünket. Mindannyiunkat.

Köteles György